

ZGODNJA DANICA. KATOLIŠK CERKVEN LIST.

„Danica“ izbaja vsak petek na celi polji. in velja po pošti za celo leto 4 gl. 20 kr., za pol leta 2 gl. 20 kr., za četert leta 1 gl. 20 kr. V tiskarnici sprejema za celo leto 3 gl. 60 kr., za pol leta 1 gl. 80 kr., za 1/4 leta 90 kr., ako zadene na ta dan praznik. izide „Danica“ dan poprej.

Tečaj XLIII.

V Ljubljani, 23. vel. travna 1890.

List 21.

Dva zelo važna nauka,

ali:

delaj dobro. dokler živiš in daruj vsa dobra dela dušam v vicah.

(Dalje.)

Velikoserčni sklep se lahko stori brez posebne molitve v ta namen, opravi se pa tudi lahko z naslednjimi besedami:

„V Tvojo večjo čast in slavo, o presveta Trojica, in pa da bi storil uslugo Jezusu Kristusu, svojemu Bogu in Zveličarju in njegovi Materi Mariji in vsem ljubim svetnikom Božjim, sklenem jaz J. J. in obljubim prostovoljno, resno in iz vsega serca, kolikor mi je dopuščeno in kolikor je k Tvoji večji časti in po Tvoji sveti volji, o Bog, vendar ne da bi si naložil dolžnost pod grehom, sklenem, vsa dobra dela, katera bodem ali sam kedaj storil, ali pa jih bodejo drugi še za mojega življenja ali pa po moji smerti zame opravili, dati in darovati v prid dušam v vicah, zlasti onim, katerim sem dolžan posebne pomoči, ali pa katerih rešitev bi bila Tebi, o Bog, in pa Mariji v posebno radost. Ob jednom združujem vsa ta zadostila še z zaslugami svojega Boga in Zveličarja, presvete Device in vseh svetnikov, ter Ti jih darujem v tem združenji po posredovanji Marije s svojo največjo ljubeznijo, ter Te prosim, sprejmi to mojo malo daritev milostno, in nakloni jo prav mnogim dušam v odrešenje, da bodeš toliko bolj češčen in hvaljen. Sebe samega pa prepuščam popolnoma Tvoji očetovski milosti in priprošnji Matere Marije. Za priče te obljube naj bodejo vsi svetniki in svetnice v nebesih, kakor tudi vsa vojskovavna in terpeča Cerkev. Amen.“

Krajša obljuba.

Na Italijanskem je navadna sledeča obljuba: „O moj Bog! V združenji z zaslugami Jezusa in Marije poklanjam Ti za uboge duše v vicah po posredovanji Marijinem vsa svoja lastna zadostovavna dela, in tudi ona, katera bodo drugi po moji smerti zame opravljali.“ — Ta obljuba je zlasti zaradi kratkosti pripravna, da se večkrat ponovi, kar se zlasti na Laškem pogosto godi.

Opomba. Dasitudi ni ravno neobhodno potrebno, je vendar-le zelo koristno, večkrat to obljubo ponoviti. Tudi naj oni, ki storé to obljubo ali hočejo sploh kaj dobrega storiti za duše v vicah, zelo trudijo se, ostati v milosti Božji. Kajti drugače so revnejši, nego duše v vicah same. Razun tega morajo goreče zverševati vsa dobra dela in skušati vsak dan bolj napredovati v ljubezni do Boga, da bodejo njihova dobra dela in njihove molitve imele večjo moč, odrešiti terpeče duše. — Tudi bi bilo napačno mnenje, da ako človek vse dela, „na ljubo dušam v vicah,“ ne smé ničesar več storiti „Bogu na ljubo.“ Kajti, kar ne storimo „Bogu na ljubo“, to itak ne more dušam v vicah nič pomagati.

(Dalje nast.)

Kako se Marija hvaležna skazuje za naj manjši službe.

Bilo je mesca maja l. 18., ko sem šel iz cerkve v Naucig-u, kjer sem ravno pridigal, pripoveduje pobožen redovnik. V tej pridigi sem med drugim povdarjal, da naj se nikoli ne obupa nad rešenjem kake duše, in kako Bog velikrat

o smertni uri velikodušno povračuje dozdevne male službe, ki jih je kdo v življenji opravljal.

Bil sem že skoraj v svojem bližnjem stanovanju, kar stopi k meni gospá v žalni obleki, ki je blezo počasi šla za menoj, in prosi za kratek pogovor.

Vse njeno obnašanje je kazalo, da je z višjih stanov, njen blagi obraz je razodeval pobožnost in pohlevnost. Pravi tedaj:

„Moj oče, priporočali ste nam ravnokar zaupanje in nado... Vaše besede poterjuje, kar se je meni nedavno dogodilo. Gnalo me je Vam povedati, da to dalje razširite. Naj to, kar sem doživela, poterjuje nas v zaupanju na usmiljenje našega Odrešenika in na priprošnjo Njegove dobrotne Matere.

Moj soprog je bil od natore blag mož in meni serčno vdan. Obnašal se je vseskozi pošteno, tako v svoji očitni službi, kakor v zasebnem življenji. Le ena sama reč je kalila moj zakon, bil je mož popolno vnémaren v spolnovanju svojih verskih dolžnosti. Ne vém, če je to cenil le za zgole zunanosti in menil, da je kaj tacega prenizko zanj, kakor marsikteri drugi, kateri po prostomišljaški tovaršiji ali pa po brezverskih, filozofskih spisih zabredejo v to obžalovanje stanje?... Ob kratkem, bilo je tako, in delalo mi je to ne majhno bridkost. Zdelo se je, da moje molitve zanj, kakor ljubeznjivi opomini, ktere sem si v tej reči dopustila, so bili brez vspéha.

V tem pride zadnji dan majnika, ki je bil zadnji maj pred njegovo smertjo, in serce me je gnalo, da naj v svoji sobi vpravam majhen oltar v čast Marije D., ktereга sem od časa do časa ozaljšala z novimi svežimi cveticami.

Odkar se je bilo pričelo prijetniše letno vreme, je moj mož vsako nedeljo s prijatelji šel na sprehod na deželo. V majniku mescu prinesel mi je vsako nedeljo-véčer šopek cvetic, ki jih je sam natergal.

Rabila sem cvetice za ozaljšanje malega oltarja. Soprog je to videl, pa nobene besede o tem ni čehnil. Nikoli pa ni opustil mi cvetic prinesiti. Je li to storil zaradi mene, ali ga je priganjal občutek za presv. M. Devico? — Tega nisem vedela, ker mu nisem v serce videla.

Perve dni naslednjega mesca ga je prehitela smert in pa tako neutegoma, da ni bilo časa, previditi ga s svetimi zakramenti. — Bila sem nezmérno prežaljena. Globoko bridka mi je bila njegova zguba, ker močno sem ga ljubila; pa še bolj me je terpinčila misel, da je tako nepripravljen stopil pred sodnji stol Božji. Pri ti dvojni nesreči sem vidno slabela na zdravji

in moji sorodovinci so me silili, da prihodnjo zimo naj grem v južne strani, da si zdravje vterdim. Ker sem potovala skoz Lijon, sem se odmenila obiskat iti župnika v Ars-u, ki je bil v sluhu svetosti in je takrat še živel. Pisala sem nektere verstice, s katerim sem naznanila, da bi ga rada obiskala, povedala sem ob enem, da mi je soprog nanagloma umerl ter ga prosila, naj moli zanj: družega nič.

Ko stopim v sobo tega svetega moža, mi pride naproti med pohlevnim smehljanjem in govori:

„Kako smete vendar brezupno žalovati, milostna gospa! Ali ste čisto pozabili na cvetlice, ki jih je Vaš gospod soprog vsako nedeljo-véčer seboj prinašal mesca majnika za oltar Matere Božje?“

Moje sterjenje se ne dá popisati, ko mi je čast. g. Viannay (r. Vijanè) v spomin poklical reč, ktere nikomur nisem bila povedala, in kar je zamogel vedeti le po skrivnostnem razodenju.

Koliko tolažilo je bilo za-me, ko je pristavil:

„Bog je imel usmiljenje z Vašim možem, ker je častil Njegovo Mater. Na njeno priprošnjo mu je v smertnem trenutku podaril popolnoma kesanje. Njegova duša je v vica. Z molitvami in z Vašimi dobrimi deli jo bomo od ondot rešili.“ („Eichsfeld. Volksbl.“)

Marijino svetišče na Tersatu.

Dandanašnji je taka navada, da praznuje vsaka družba neka leta, odkar obstoji in deluje, ter se veselo spominja svojega preteklega življenja. Takisto dela človek s svojimi 25 in 50letnicami; s 100letnicami pa že ne; te so redko sejane. Tudi časniki, spomeniki, slovstveni zavodi, stavbe kažejo svetu, koliko lét so prebili. Cerkvam in velikim dogodbam inérimo dobo s stoletji. Čim večje je število stoletnih zaréz na rovašu vekov, tim znamenitiša je svečanost, ki veljá dotični stvari. Pomnimo še, koliko je bilo navdušenega vriska in šumnih slovesnosti, ko je Kranjska slavila 1883 svojo 600letno dobo svoje žalostne in vesele usode pod vladu kraljev in cesarjev iz doma Habsburžancev.*) Pomniti je, da je Kranjske le še nekoliko ostalo. V današnji Kranjski je prvotno, staroslavno, obširno Krajino slovensko toliko da poznati: tako jo je poterl duh časa, in kolo zgodovine ji je odtergalo tu udo, tam kos. Taki košček je Tersat, ki ga prištevajo zdaj medleči Hervaški, iz častitljive davnine znan po sloveči Marijini cerkvi, po glasovitih božjih potih. Tersatu bo l. 1891 dne 10. maja ravno 600 lét, odkar je bil od nebés blagoslovljen, od nebeške Kraljice

*) Cr. Weiss, Weltgeschichte, III. 1/2. 526 tako izvaja: Habesburc-Habichtsburg, skerceno Habsburg; v starih listinah herv. se najde izgovor Aspurk. Tudi na Hervaškem je terg Jastrebarska, skerceno Jaska.

odlikovan. Ta dan je začetek Marijinega hrama, in 600 lét je čas njegovega obstanka. To čast, to odliko, so vsi občudovali, in jo še občudujejo. Spodobno je in lepo, da se tolike milosti — milost je nekaj dobrega, nezaslužena — da se tolikega darú božjega pobožno spominjamo, duhovno veselimo. Vsaki čas je prihajalo mnogo božjepotnikov na ta kraj, dobro vedočih, čemu in po kaj. Še zdaj prihaja vsako leto iz vseh slovenskih dežel dosti romarjev simkaj, da se poklonijo nebeški Gospej in Božji Materi priporočé. Godi se to ali posamično, ali v družbah, ali v cervenih verstah. Cerkveni službeniki so prav takrat vsi zajeti z duhovskimi opravki; v toliki množici in stiski pa priprosti božjepotnik malokaj opazi in vidi, in če tudi, ne vé stvari pomena, vzroka. Zato in za to priložnost ti hočem zadevnosti Marijinega svetišča na Tersatu na drobno razstaviti, drobneje kakor nahajaš sicer opisano, da veš, kako se je ta hiša božja začejala, postajala, povzdignila. V teku obravnave boš zvedel kaj o Nazaretu; saj si že slišal o tem mestu. Tam je bila Izveličarjeva Mati; tam je prebivala sveta Družina. Dalje izveš, kako se je Marijina hišica preselila iz Svete dežele, in zakaj da se je po 3 letih in 7 mescih zopet odselila, kje stoji zdaj, kako so ljudje romali prvič na Tersat, potlej v Loreto; da je papež poslal čudodelno podobo Matere Božje, ki jo je slikal sv. evangelist Luka, da je hervaški podkralj ali ban zidal cerkev in samostan, zakaj je cerkveno službo in poslopje izročil duhovnom iz reda sv. Frančiška in ne drugim. Slišal boš o nesrečah, kronanju Matere B. Dalje izveš, kako so se za to svetišče zanimali papeži in cesarji, ter mu pravice varovali, o Marijinem zakladu, pa o božjepotnih obhodih na Tersat, o odpustkih, obljubnih darovih, čudežnih dogodkih, o pospeševalcih, posebno o staroslavni rodovini Frankopanov. Tako bodeta dva dela: s prvim boš zadovoljeval bogoljubni radovednosti, drugi te bo podpiral v pobožnosti. Tako dobiš spominik na Marijino svetišče na Tersatu.

1. Zakaj zanima Tersat Slovenca.

To nam pové dežela Kranjska, nje zgodovina, zlasti ona iz turških bojev, ko je bila branišče kerščanstva in cesarstva. One dobe je bila Kranjska mogočna in slavna, ker je bila bogata in obširna. Svoje dni je imela K. pač širje meje. Raztezala se je daleč v Istro (Tinjan, Belaj pri Čepiškem jezeru, Beršec, Pičan, Boljun, Kringa, Lindar, Lupoglav, Pazen, Moščence, Kastev (Valv. knj. XI), na Primorsko (Reka s Tersatom, Karlobad, Senj). Bihač, zdaj v Bosni, je spadal 52 lét pod Kranjsko, kateri ga je vtelesila kraljica Ana I. 1540, in branili so ga slovenski sinovi. Pa tudi velik del Hervaške je zavzemala Kranjska, od Varaždina (Rošlina) čez Karlovec na Senj do morja. Kako to? Hudobni in divji сосед Turek ni dal nikdar mirú. Po svoji stari prirojeni navadi je ropal, požigal, moril, mlado v sožnjost odganjal. Zato je bilo treba mejo stražiti; a ta je bila dolga, od Jadranskega morja do Ogorske, podaljšana na te dele: hervatsko, primorsko, slavensko (windische Grentze), barsko, z glavnimi sedeži v Rošlinu in Karlovcu. Ti pomejni kraji so takorekoč nakvašeni in poplavljeni s kervjo slovenskih junakov, pomešano z ono turških zvérvjakov. Verhovni zapovedniki v Karlovcu so bili glavlarji Kranjske, in tudi po drugih

stražarnah, med ktere sta spadala tudi Reka in Tersat, so bili skoro sami kranjski plemenitaši.

Troške nositi sta pomagali Koroška in Štajarska, ali glavno breme je zadevalo Kranjsko. Do l. 1597 je sama plačala $7\frac{1}{2}$ milijona glđ. v zlatu, brez samega živeža in moštva. Kranjska je plačevala te-le posadke in stražarne. Bihač, Karlovec, Otok, Ponor, Novi, Delnice, Šumberk, Senj, Otočac, Brinje, Ledenice, Reko, Tersat; za poslednjo stražarno še o Valvazorjevem času. (Valv. knj. XII. zv. 3. str. 104, kjer popisuje tudi slovečo božjo pot). Tudi Reka s Tersatom je bila utelesena Kranjski. Pa ker je delala pri malih dohodkih še sitnosti, so jo stanovi Kranjske opustili; a dasiravno je še ponovno prosila za združenje, doseči ga vendar ni mogla. *)

Za vse te velikanske žertve v kervi in blagu ima K. le bridki spomin in kervavo slavo, ki ji nič ne koristi. Vse njene stražarne, v katerih je videla mreti toliko sinov, je ne zanimajo. En kraj je, ki ji je ostal stalno v spominu — ne zato, ker se je vselej dobro držal, ker je kervavel za vero, dom, cesarja, za stražarno Tersat se danes nihče dosti ne meni — to je Marijino svetišče v bližini tersatskega gradišča. Pozabiti moramo milijone denarja, potoke prelite kervi, grozne nesreče; a tega kraja, kjer je stalo borno poslopjiče iz Palestine, slavenski narod na jugu pozabiti ni mogel. Simkaj prihajata Hervat in Slovenec, obadva po svoji pravici. Tu si podajata roko, zedinjata se v goreči molitvi in prošnji, zaterjujočo zvestobo Kraljici nebeški. Obadva, terpina, iščeta pomoči pred Kraljico mučnikov, v dušnih skerbeh, v telesnih potrebah, in ne zastoj.

(Dalje nast.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Pogled v slavensko sosedstvo. (Dopis.) Nekoliko lepih čertic iz nadbiskopije zagrebške naj smem objaviti v spodbudo in posnemo. Pervo je: Marijin mesec krasni majnik in Šmarnice v Zagrebu. Pobožnost marijanska v mescu maju, Šmarnice, opravljajo se prav častljivo in koristno v frančiškanski Marijini cerkvi na Kaptolu. Glavni oltar, v novopredelani velekrasni in veliki prezbiteriji, je veličastno ozališan s cvetličjem naravnim, in s šopki in vencí umetno narejenimi. Osobito pa lepoto zvišuje mnogo sveč, ki so na lepih svečnikih umetno razpostavljene v pet verstá druga nad drugo na glavnem oltarju in nad njim, góri do slike Device Marije.

Na ta način opravljeni in ozališani šmarnični oltar ni nikjer pri nas, kolikor sem jih vidil; kajti sličen je onim v Rimu o času enacih pobožnosti. Slika velika glavnega oltarja je lepa predstava: v svetlih oblakih in nebeški zori stoječa na zemeljski obli s kačo oviti, brez madeža izvirnega greha spočeta Devica Marija. Nižje pri tléh stojijo v polokrogu,

*) Tako Valvazor. Pisatelj iz 17. stoletja Glavinč (Czvit, 84) pa jo hvali „Reka s. Vida ... od starine slavno mesto, glavni kraj Liburnije, z morjem in koptim obogateno, s sladkimi vodami okroženo, s terdimi zidovi opasano, s cerkvami in samostani različnimi okrašeno, s krepostnimi duhovni poslavljeno, s katoliško vero pokrepljeno, z bogabežim ljudstvom nastanjeno, z vsakim obiljem nasitovano, s tergovinami obiskovano, od potnikov razglašeno, vladarjem avstrijskim podložno.“

nekoji pa klečijo, imenitniši svetniki in svetnice iz vseh treh redov sv. Frančiška Serafinskega s svojim redovnim začetnikom in patrijarhom Kristusovih ubožcev. Vsi zró proti blaženi Devici in so zamaknjeni v Njeno neomadežano lepoto.

Šmarnična pobožnost opravlja se vsaki dan ob 6ih proti večeru. Pervo se prižgó vse premnoge sveče na glavnem šmarničnem oltarju in na visečih svetilnjakih. Na to zapojó pevci na koru in vsi verniki po cerkvi lepo in milo šmarnično pesem; o polovici izpevane pesmi dojde svečenik govornik na leco. Pozdravi ljudstvo: „Hvaljen Isus i Maria“, pové vsebino sv. govora in moli: „Zdrava Maria“... Češčena Marija... Potem je govor o Devici Mariji, ali dotikajoč se Božje Matere. Ne čita se iz knjižice. Več iskrenih, osobito mladih svečnikov se prostovoljno združi in večinoma vsaki dan Šmarnic drugi navdušeno preslavlja brezmadežno Devico, Mater Božjo, in govori ljudstvu temeljite nauke, spodbude, opomine, svarila, vodila in navduševanja za kerščansko-pobožno-spokorno-čednostno življenje; tako, da se po vsi pravici tukaj ves Marijin mesec majnik smé imenovati velekoristen in prijeten Marijin misijon. Po sv. govoru zapojejo pevci in ljudstvo spremljevano z orgljami še drugo polovico omenjene pesmi.

Vse sveče, tudi med govorom, gorijo v slavo Jezusu in Mariji. Svečenik v večerničnem plašču dojde pred oltar. Najsvetejše se izpostavi, vse ljudstvo s pevci vred zapoje slavno in blagoslovno pesem. Podeli se blagoslov. Za tem pa pevci na koru in vse verno ljudstvo v cerkvi prav lepo, koralno peva lavretanske litanije. Svečenik pred oltarjem ne predpeva litanij; opravi le molitve po litanijah, ljudstvo mu pa slovesno in glasno odgovarja. Tako je vsaki dan Šmarnic. Pri nas pa jako pomanjkuje v cerkvi lepega, navdušenega, pobožnega skupnega svetega petja; lepšega ni, kakor če vsa zbrana kerščanska občina v hiši Božji lepo popeva in združeno časti Boga in slavi Mater Božjo s svetimi pesmami. Skoro nikjer pri nas se prav cerkveno-koralno ne popevajo lavretanske litanije; malo kje ljudstvo naše glasno in dostojno odgovarja molitve v cerkvi, le nekoliko zašumi in zamemra. Nekdaj je pa tudi ljudstvo naše združeno v cerkvi svete pesmi popevalo; to se vedno bolj zgubljuje, v mnogih krajih pa je že zgubljeno. Kaj je vzrok temu? Kaj je tega krivo?

Velelepe Šmarnice so tudi vsaki dan v cerkvi usmiljenih sester v Frankopanovi ulici, t. j. vsaki večer poli osmih. Tudi tu je vsaki dan posebno iskren in važen sv. govor, pridiga. Krasno napravljen je šmarnični oltar v stranski kapeli; tudi tu gori mnogo sveč, umetno in več verst razpostavljenih. Petje je milo-sveto, ginljivo in veličastno; pevke sestre na koru, deklice iz vstava usmiljenih sester in ljudstvo nebeško-lepo in združeno popevajo svete pesmi.

Šmarnice v bivši jezuitovski cerkvi sv. Katarine v gorenjem mestu so za Nemce.

So pa tudi lepe Šmarnice v cerkvi sv. Martina v nadbiskopijskem vstavu za ubožne dijake.

Povsod, zlasti pa v prvih dveh omenjenih cerkvah, je vse polno, natlačeno vernega naroda. Bog daj in Marija Devica izprosi obilno milosti in dobrega sadu svetih Šmarnic vernemu ljudstvu.

Tu in tam imajo že tudi sicer po Hervaškem velelepe in mnogokoristne Šmarnice. Zeleti je pa iz vsega serca, da bi se še bolj in splošneje vpeljale in zverševale v slavo Bogu in Božji Materi in v blagor narodu in dušam v zveličanje.

Vse hvale in priznanja vredno v zagrebški nadbiskopiji je pa tudi to, da vsako nedeljo je druga glavna služba Božja po vseh župnijskih, samostanskih in drugih cerkvah s pevano sv. mašo, katero mašnik prav častito poje. Šolska deca in ljudstvo med sv. mašo združeno popevajo svete pesmi prav lepo, pobožno in cerkvenemu petju dostojno. V najvejšem času naučili so se pevati prav izverstno po pravi pesemski skladbi in naglasih; toraj ni več v cerkvi onega običnega jednakomérega, potezajočega in nekako javkajočega petja. Župniki porazdelijo šolski deci in odraščanim župljanom knjižice svetih cerkvenih pesmi, katere so za vse cerkvene čase in svetke, in še po več pesmi za eni in isti sv. čas. Duša ti je sveto ginjena tu pri službi Božji, ker deca, mladenči, device, možje in žene, stari in mladi skupno popevajo lepo, častito in pobožno sv. pesmi. Petje se kakor šumenje in glasovi velikih vodá tudi tu v cerkvi razlegajo pred sedežem Boga in Jagnjeta, kakor jih je slušal sv. Janez Evang. v skrivnem razodenju, v nebesih. In, ali ni cerkev in združeni kristjani v njej pri najsv. službi Božji predpodoba sv. nebés — in mnogim nebesa že na zemlji?

Pred ogovorom, pridigo, se v cerkvah na Hervaškem združeno popeva lepa pesem o sv. Duhu „Dojdi Bože, Duh sveti“...

V lavantinski biskopiji pa se velelepa pesem „Oče naš“ popeva pred vsako pridigo in pred kerščanskim naukom v cerkvi.

V svetem petju v cerkvi pri službi Božji nas slavensko-kervatsko ljudstvo prekosuje in nadkriljuje; isto tako z združenim in glasnim odgovarjanjem skupnih molitev v cerkvi.

Potne čertice iz Bosne. (Dalje.) V džamiji in v njeni lopi so tla pregernjena s preprogami; onim, ki so pred džamijo, se razgernejo štorje na zemljo. Nobene gnječje in nepokoja ni. Nikdo se ne ozira, ni šepetanja in razgovorov, ni slabega in nespodobnega vedenja, nikdo ne pljuje po tléh. — Šperva sedijo na petah z navskriž-nogami. Hodžji glasno molijo nekaj molitev in verstice iz korana (mohamedansko sveto pismo), pa slovesno pojó; vprični pa tiho za njimi izgovarjajo. Sedaj vstanejo, roke ravno doli na stranéh kolén deržijo; padejo na koleni, potem pa na obraz, s čelom se tal dotikovaje, to ponavljajo mnogopot; sedaj obedve roki na persi položijo, zopet ji na vsako stran lica vzdignejo, s palcem se spodaj ušesa dotikaje. Vse te šege in otročarije se pa godijo na vpijoči glas pervega hodžja, slično, kakor bi vojake vajal, ekserciraj; in to tako redno in v hipu, da niti jeden ne zastane. Proti koncu obernejo glave na desno, potem na levo, sedaj naznani hodžja z velikim glasom zveršetek, skončanje bogoslužja.

Za tem gredó redoma in počasi iz poslopja; vsaki obuje svoje čevlje, in dokler ne izide iz obzidanega džamiškega prostora, ne spregovori z nikomur. Na prostoru zvan džamiškega obzidja se ustavijo in se med seboj razgovarjajo, kakor je pri nas pred cerkvami običaj. Strogo in mučno je bogoslužje

mahomedansko in tudi precej časa se obavlja, osobito v petek, njihov praznik, in to pet potov na dan; vsakipot si pa mora vsaki umiti usta, ušesi, lica, roke in noge, po leti in po zimi. Ko bi pri nas v cerkvi tako strogo zapovedovali in vežbali (eksercirali) vse čine in obnašanja službe Božje, koliko nasprotovanja bi bilo, še več bi jih opuščalo službo Najvišjega v cerkvi, — osobito oni, ki imajo v cerkvi protin (giht) v kolenih, v herbtu in v križcih pa železni kol, da se niti pred živim in bistvenim Bogom ukloniti ne morejo, to je: nečejo! Vsak dan mnogi turčini hodijo pet potov v džamijo k javni in skupni molitvi. Kteri pa ne idejo v džamijo, opravljajo ravno tisti čas odločene molitve doma, ali kjerkoli se nahajajo, ne da bi se koga anali ali sramovali, če jih vidi. Tudi imajo turki molek, nekaki rožni venec; zernca, jagode so nasnovane na debelo zeleno nit, vse so jednako debele, brez oddelkov; navadno jih je sto po številu; taki molek očitno v roki nosijo v džamijo, mnogi nosijo ga v roki na potu, tudi pri lahkih opravilih; prebirajo ga prav pridno. Vprašal sem prijaznega turčina, kakovo molitvo opravljajo poleg prebrajanja moleka, in katere besede izgovarjajo? Reče mi: „Svako zerno sa persti odbrojeno znači slava i fala (hvalo) Boga jedinoga, i nas ponuka Boga se sjetiti (spominjati), i ga faliti (hvaliti) i slaviti.“

Bojim se, da bodo celo turčini mnoge in pre-mnoge mlačne kristjane jedenkrat osramotili zbog zadržanja v cerkvi, molitve in overševanja verskih dolžnosti ter sploh bogoslužnosti.

Osobito pa one, kteri se celo šalijo, zasramujejo in zaničujejo naše pomenljive, svete verske, bogoslužne čine in opravila; one, ktere je sram kerščansko-vernega obnašanja, sram imeti v rokah sv. rožni venec in se posluževati svetih cerkveno-verskih pripomočkov, sram vzeti pokrivalo raz glavo, kadar k očitni molitvi zvoni, kadar gredó memo procesij, memo cerkve i. t. d. Take in jednake kristjane bodo pogani, ajdje, in tudi turki na veliki dan sodbe Božje osramotili; kajti oni, rojeni, izgojeni in podučeni v nepravi, od goljufa Mohameda izmišljeni veri, v zmoti svoji, ipak reve brez prave luči večne božje istine, strogo, zvesto, neustrašeno in verno živijo in se obnašajo po svoji zmoteni veri. Mi pa, ki nam sveti čista in prava luč večne nezmotljive istine, prave od trojnojedinega Boga objavljene in vstanovljene kerščanske z neštevilnimi čudeži poterjene vere, kam se bomo djali, kaj bomo počeli takrat pred večnim Sodnikom?! Zato se pa drugoverci težko dadó k naši pravi, sv. veri spreobniti, kjerkoli vidijo in spoznajo kristjane ki se gerdo, malopridno, nenravno, grešno in hudobno obnašajo in živé! Ker ne znajo naše sv. vere, njenih pravil in vodil, si naravno mislijo, da je naša vera slaba in vse, kar je njeno, malopridno, nepravdo in krivo. Bolj izobraženi drugoverci, kteri saj nekoliko vedó, ali ki so iz rado-vednosti ktere naših verskih knjig čitali, se jako čudijo, da mi v taki veri in nje vodilih, pa tako nasprotno tej veri in njenemu nauku živimo in se obnašamo.

Že sedaj se mnogokrat sliši huda sodba o nas katoličanah od drugovercev, in ta sodba je v mnogih rečéh čisto pravična. Kaj bo z nami pred vsega-vednim Sodnikom živih in mertvih, v pričujočnosti vseh narodov, kterim ni bila dana ta velika, neza-

služena milost prave svete kerščansko-katoliške vere, ako mi po tej sveti veri ne živimo in je dušno in telesno ne spolnujemo! Tudi med katoliškimi Slovenci se je vsled take nemarnosti jako razširila in vstanovila lažnjiva misel, da je vsaka vera dobra, in da se človek v vsaki veri zamore zveličati; ta laž vzrokuje mnogo hudega. (Dalje nasl.)

Prekucijsko trinoštvo na Laškem.

Nekakih 700 samostanov je tako imenovana laška vlada zaterla in oplenila. Vsi ti samostani so bili oropani svojega posestva, ne le zemljišča in splotji, temuč vsega premakljivega premoženja in vse gotovine. Če je ta vlada ubogim oropanim večkrat dopustila do nedoločenega časa ostati s tem, da so morale redovnice stanovnino plačevati, pa le dokler bi se samosilnikom poljubilo; so pa v mnogih slučajih morale te uboge stvari popustiti svoje posvečene stanovanja neprevidoma v malo dnéh brez ozira na starost, slabost in bolezen. Vlada ni le po-grabila stoletja starih vstanóv, ampak tudi doto, tedaj lastni preživek še živim, ubogim sestram, in zato jim je določila pokojnine, pri čemur je bila krivica pa zedinjena še z zasramovanjem. Mnoge teh pregnanih in oropanih redovnic namreč so dobivale po 15 centezimov na dan, to je nekacih 6 soldov, druge nekaj več.

Tako popisuje bolj obširno knez Karol Löwenstein stan zaverženih redovnic na Laškem in pri-stavlja še dalje:

V resnici serce pretresajo popisovanja teh zadév v mali knjižici z naslovom: „Žertve prekucijske.“ Kdor bere v tej knjižici, kako tem hrabrim mučenicam manjka vsakdanjega kruha, kako v tesnih, zaduhlih luknjah nagnječene ginejo — in vendar poterpežljivo, veselo prenašajo bridkosti iz ljubezni do Zveličarja, kteremu so zvestobo prisegle, terpé pomanjkanje in pritežnosti raji, kakor da bi se vernile k svojim družinam, moral bi biti brez serca, ako bi po svoji zmožnosti ne hotel zaslužiti Božjega povračila s kako milošnjo za njih pomoč. —

Na dunajskem katoliškem shodu v majniku lansko leto je vstalo veliko sterjenje, ko je pravil knez Löwenstein, kako se godí na prekucijskem Laškem, in sestavil se je odbor v pomoč pregnanim redovnicam in izrekla se želja, naj bi tudi katoliško časništvo k temu pripomoglo; za vodnika pa je bil izvoljen knez Karol Löwenstein, kteri te klice razpošilja.

Quaestiones prop. in examine pro obtinendis beneficiis curatis Goritiae.

Diebus 22-24 aprilis 1890.

- Ex Theologia dogmatica.
- Casus 1. Auctoritas Ecclesiae in docendo.
2. Gratiae actualis notio et necessitas.
3. De iudicio particulari et universali deque mundi consumatione. Dr. Gr.
- Ex theologia morali.
1. Ex quibusnam causis voluntarium dimi-nuitur et quid est sentiendum in singulis quoad actuum imputationem?

2. Quaenam sunt scienda necessitate medii ad salutem et quaenam necessitae praecepti?
3. Quaenam sunt elementa constitutiva ieiunii et quid de singulis? Quaenam causae excusant a ieiunio? A.

Ex Iure ecclesiastico.

1. Quaenam sunt requisita canonice promovendi ad beneficium curatum, respectu habito etiam ad ius in Austria vigens?
2. Impedimentum publicae honestatis, quando oritur et quomodo ab eo differt ius civile austriacum?
3. Quid est alienatio bonorum ecclesiasticorum et quando licita? Dr. Gb.

Ex Theologia pastorali.

1. Quomodo est agendum animarum pastori cum incredulis, errantibus et alienis a fide?
2. Estne sumptio realis Eucharistiae Sacramenti pro fidelibus obligatio? praecepta et regulae desuper exponantur.
3. Catechesis de extrema unctione fiat, et effectus salutare huius sacramenti explicentur?
4. Ex pericopa s. evangelii in Dom. III. post Pascha s. Ioannis cap. XVI. Exordium et epilogus integri elaborentur, pertractationis autem tantum adumbratio fiat. Mr.

Razgled po svetu.

Rim. Sv. Oče, kakor pišejo, bodo v drugi polovici mesca rožnika imeli konzistorij, ter bodo izvolili narmanj tri kardinale, ki so namreč: Mermillod iz Geneve; Vanutelli, nuncij v Lisabonu, in eden avstrijskih škofov. — 19ga t. m. je škof Strosmajer dospel v Rim. —

Dunaj. Zopet v peterih nadomestivnih okrajnih volitvah so bili z velikimi večinami glasov voljeni zgoli konservativni kandidati.

Prusko. Cesar Viljem II je v mestu Kraljevcu, kakor pruski kralj, izrekel znamenite besede: Umerli cesar Viljem je bil tukaj oklical „kraljevstvo po Božji milosti.“ To kraljevstvo po Božji milosti hoče reči, da mi Hohencolerci svojo krono le z nebes sprejemamo in na nji ležeče dolžnosti zastopamo le z ozirom na nebesa. Te misli me presinjujejo in po tem načelu gospodovati in kraljevati je moj sklep.“

Na Japonskem so sv. Oče Leon XIII vstanovili katoliško cerkveno vlado. Mesto Tokio bode sedež nadškofov, Nangasaki, Kioto in Sendai pa bodo sedeži poddruženih škofov. Obravnave z japonsko vlado so se obnesle prav vgodno. Misli se, da dežela si bode hitro evropsko podobo prilastovala.

Zoper nesramne slike piše „Münchner Fremdenblatt“ pomislila vredne besede. Ne le v časništvu, pravi, ampak tudi v deželnem zboru se je dostikrat in določno protestiralo zoper take nespodobnosti. Pa vse je zastonj. Potem pravi, da ravno zdaj zopet enaka nesnaga oči memogredočih nase vleče po izložbah, in sicer le odraščanih, ampak tudi otroke

v nedolžni dobi je videti, ki zijajo to ostudnost, namreč, neko pariško nesramno slikarijo. „Te nesramne slike,“ pravi dalje, so „skandal“ in veliko pripomorejo, da se razširja pohujšanje med mladim ljudstvom... Ako svetne vradnije zoper to očitno pohujšanje nočejo nič storiti, naj se vsaj cerkveni vikši — brez razločka vere — pritožijo, da se tej nesramnosti stori konec. Prepričani smo, da taka prošnja bi našla uslišanje na zadevnem mestu. Posebej šolska nadzorstva morajo imeti to skerb, da nauki, ki jih mladina dobiva v šoli in pri kerščanskem nauku, bi se ne uničevali s tacimi nespodobnostmi...“ — K temu se dá opomniti, da ne manj škodljive so knjige, časniki, kužljivi romani itd., ki taki strup med svet trosijo; in koliko je tacega strupa med občinstvom!

I. Bratovske zadeve molitvenega apostoljstva.

Nameni za mesec maj (vel. traven).

a) Glavni namen:

Bratjarji na morji.

b) Posebni nameni:

24. Marija pomagaj. Pobožnost k Materi Božji. Več ženinov in nevest, več zakonskih. Naprava neke votline Lurške M. D.

25. Binkošti. S. Gregorij VII. Darovi sv. Duha. Pospeševalci molitvenega apostoljstva. Birmanci in botri.

26. Binkoštni poned. S. Filip Neri. Stanovitnost za novospoobnence. Obvarovanje pred krivo omiko. Več otrok in mladih ljudi, ki so v nevarnosti.

27. Binkoštni torek. Magdalena Pacijska. Ohranjenje nedolžnosti. Zvestoba, vdanost našim dušnim pastirjem. Več dušnopastirskih občin.

28. S. Avguštin Kenteb. Delo razširjanja sv. vere. Angleška. Ordinacije. Več krivovercev in odpadnikov.

29. S. Hajmtrud. Zaničevanje sveta in njegove nečimurnosti. Zadeve zaradi poklica. Več hudo skušanih družin.

30. S. Ferdinand. Špansko in Portugalsko. Delo reševanja sužnjev. Važne preskušnje in druge časne zadeve.

31. S. Angela. Uršulinke. Vzgoja ženske mladine. Vse poslana a še ne uslišane zadeve. Mesca maja umerli in pa oni udje molitvenega apostoljstva in Serca Jezusovega bratovščine, ki bodo umerli mesca junija.

II Bratovske zadeve N. lj. Gospé presv. Jezusov. Serca.

V molitev priporočeni:

Na milostljive priprošnje N. lj. G. presv. Jezusovega Serca, sv. Jožefa, sv. Nikolaja, ss. Hermagora in Fortunata. naših angeljev varhov in vsih naših patronov Bog dobrotno odverni od naše dežele poboje, umore in samomore, odpad in brezverstvo, prešestvanje in vse nečistosti, sovraštva, preklinjevanja in vse pošastne pregrehe in velike nesreče. — Zena priporoča hudo bolnega moža za zdravje. — Mati priporoča malo hčerko za pomoč v nogah. — Mladeneč, pone-

srečen v šoli, priporočen Šmarnični Mariji D. za pomoč, da bi mogel doseči stan, ktereга želé. — Birmanci, da bi vredno prejeli in ohranili sv. Duha.

Listek za raznoterosti.

Novosti.

1. „**Politični katekizem za Slovence**“ od pokojnega verlega Msgra. A. Einspielerja, za sedanje razmere preuredil in pomnožil Fil. Haderlap, na svetlo dal Greg. Einspieler 1890. Knjižica s 102 str. je izverstna, vsak Slovenec, ki je kolikaj malo olike okusil, naj jo bere in študira. Proti zlorabi besedice „katekizem“ pa moramo ugovarjati. Ljudje rabijo to besedico za knjige kerščanskega nauka, kakor veljá n. pr. beseda kelih, monštranca le za cerkveno rabo; nova šega pa vse meša. Pred kaj leti smo morali slišati celo o „katekizmu za pitanje prešičev!“ Ali se ne pravi to norce briti s častito besedo? Kako hvale vreden pa je sicer omenjeni Einspieler-Haderlapov „politični katekizem,“ kažejo lepi in podučljivi spisi v njem, n. pr. o verski šoli, o 6letni šoli itd.

2. **Zgodovina Cerkljanske fare.** Spisal Ivan Lavrenčič; založil Anton Golobič. Tisk „Kat. tiskarne“ v Ljubljani 1890. Ta knjiga, v vsakem oziru elegantna, je kakor nadaljevanje g. Ant. Koblarjeve izdaje: „Zgodovina fará ljubljanske škofije“ — št. IX. Na čelu ima lep izris častitl. Cerkljanske cerkve. Šteje 158 strani. Cena mehko vez. 90 kr., terdno vez. pa 1 gld. in dobiva se v „Kat. tiskarni“ v Ljublj. in pa pri g. pisatelju v Cerkljah. Že obseg kaže, kako mično, pa tudi podučno je to delo. Obravnava namreč: Cerkljanske fare prirodznanski in statistični opis, pa njen začetek; potem zgodovino pod oglejskim patrijarhatom, pod goriško nadškofijo in ljubljansko škofijo; dalje popis farne cerkve, 13 podružnic in znamenj; versto duhovnih pastirjev, duh. poslopja, oblast, šolo, odlične osebe, častne občane. — Marsikteri utegnejo sami sebe najti v tej knjigi in mnoge reči, kar še sami ne mislijo; bodi tedaj gorko priporočena.

3. **Andenken an das Göttliche Herz Jesu auf alle Tage des Jahres nebst einem Gebetbüchlein.** V. P. Seeböck O. S. Fr. v Inomostu 1890. — Vsak dan nekaj o ljubem Jezusu; prelepa barv. podoba Jezuščka na čelu; 280 str., cena 50 kr. V resnici dobra knjižica — po vsebini veliko več vredna.

4. **Gebetbüchlein zu Ehren des heil. Josef.** Od P. Fil. Seeböcka po predpisih Leona XIII vrvnana knjižica za kat. ljudstvo; s prelepo barvano podobo sv. Jožefa na čelu. Innsbruck, zaloga: Vereinsbuchhandlung. V 12erki; 492 str.; cena samo 50 kr. Op.: Ko bi bil Jan. Volčič živ, stavim kaj, da v 6 tednih bi bila ta blaga knjižica za Slovence vrvnana.

5. **Falsche Ideen der modernen Gesellschaft im Lichte der Wahrheit.** Ein neuer Beitrag zum Komödienthume unserer Zeit von Dr. G. E. Haas. Graz 1890; 210 str.; cena 1 gld. — Nimamo časa knjižice prečitati v prid kritike; na 3. strani stoji o šoli v „Yvetot-u“: „An den Gimnasien schreitet der Stu-

dierende nur langsam und, unter der Last archäologischen Spielzeuges schwer keuchend, von Classe zu Classe aufwärts, bis das Abiturienten-Examen der Jugendqualerei ein spätes Ende bereitet.“

6. **Katholische Dogmatik** in sechs Büchern von Dr. Herm. Schell. Prof. Wüzb. II. Bd. 1890. C. 2 gld. 60 kr.

7. **Das Marienkind Clementina Secchi**, mučenica za sveto čistost — 12 kr.

8. **Ministrir-Büchlein**, — kako se mora pobožno in zbrano pri sv. maši streči — 10 kr.

9. **Anleitung zum frommen Beten**, für Kinder — 10 kr.

10. **Historia biblijna starego i novego testamentu** dla szkól ludovih kat. S podobami.

11. „**Rimski Katolik**“ II. zvezek za 1890. Obseg tega zvezka: Katoliški škofje pa politika. — Vera in ljubezen: Prihodnja cerkev ljubezni itd. — Slovenski katoliški shod: Ljudska šola pa ljudski učitelji. V katerem duhu se izobražajo ljudski učitelji? — Pisma brezvércu o naj važniših filozofijskih in vérskih vprašanjih. III. Večnost. Bivanje nadsvetnega, osobnega Boga. Atomi. — Goethejev „Faust“ in Dantova „Divina Commedia.“ — Čertice o ruski cerkvi: Misijska delavnost ruske cerkve. — Jezuiti — latinizatorji?! — Mistr. Jan Hus itd. — „Narodno divadlo“ v Pragi — in bodoče gledališče v Ljubljani. — Listek: Ahasverus, večni Jud: II. Ahasverus pride drugič na Slovensko.. najde, da Slovenci ne znajo še špekulirati. Metamorfoze Mateja Krišpina iz pruskega kraljestva. — Slovtvo: o naj novejšem „realizmu.“ Še en zgled o tem. — Raznoterosti: Monatschrift für christliche Socialreform. Liberalizem pripravlja pot socializmu — v šoli. Jezuitska odgoja. Framasonski recept. Izhodnja in zahodnja cerkev itd. —

Janez. Kakošen je vendar ta „Rimski Katolik?“

Miha. Mislim, da mora biti dober, ker ga prostomišljaki strašno sovražijo in pobijajo — list in pisatelja.

(„Vse v Katol. bukvarni.“)

V **Sutjeski, v Bosni**, se je začelo živo gibati in delati. Postavili so 13. t. m. temeljni kamen k novemu samostanu.

Čč. oo. **franciškani** bosanski so 25. pret. mesca imeli redovni letni shod ter so predstavili in nastavili svoje duhovne pastirje v 65 krajih.

Rim. (Leona XIII škofovski jubilej.) Glavno predsedstvo katoliških društev na Laškem je nedavno določilo in razglas dalo do vsih katoličanov na svetu, da naj se z velikimi slovesnostmi obhaja jubilej sv. Očeta Leona XIII, ki zadene na 19. svečana 1893. Bog daj!

Iz **Bagdad-a** naznanjajo, da se je v dveh perzijskih krajih prikazala bolezen, ki je podobna koleri.

Grof Al Bloome, ki je bil eno leto v bogoslovskem konviktu v Inomostu, je v Št. Andreju na Koroškem nastopil novicijat za Jezusovo družbo.

Kako stoji dijaška miza?... Uzela je za mesec april 149 gld. 79 kr. v „ljudski kuhinji“, — še za

